

*ANATEMA CAPITALISMULUI ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ
DIN ANII 1949–1950
– CAMPANII –*

dr. Lucian Chișu*

1. Împărțită în două blocuri, capitalist și comunist, Europa postbelică are de rezolvat, de o parte și de cealaltă, chestiuni presante: instituții și organisme destabilizate de război, grave probleme economice, milioane de combatanți ce trebuie reintegrați social. Totodată, ororile dezvăluite în procesele criminalilor de război dau fiori conștiințelor europene. Războiului „cald” îi va urma cel „rece”¹, ambele tabere contestându-se prin înălțarea ideologiei la rang de sistem. Deși pacea părea asigurată, dezbinarea europeană se manifesta tot mai acut.

Competiția dintre sistemul capitalist, din Europa și Statele Unite, și cel socialist, din țările așa numite „de democrație populară” aflate în sîjalul politicii de influență internațională a Moscovei, se accentuează în anii 1949 și 1950. Fiecare dintre protagoniști își concepe propriul discurs încercând să se impună fără a ține seamă de argumentele celuilalt, cu alte cuvinte nefiind interesat de un dialog real. În absența comunicării, imaginea proprie, ca și aceea despre adversar, sunt create în laboratoarele propagandei. Scutul de protecție instalat prin cenzură și alte instituții ori organisme similare se profilează peste Europa sub forma unei cortine de fier². Manipularea devine o armă teribilă, folosită până la saturație în spațiul intern al celor două sisteme. În loc de raționamente, comentariile din presă se rezumă la anateme și reproșuri, conținuturile ideatice fiind preluate de-a gata, critic, fără nicio posibilitate de a fi verificate.

Din punctul de vedere al reprezentanților lagărului comunist, scindarea Europei apare ca o necesitate legitimă, resimțită cu acuitatea unei datorii morale: masele largi populare trebuie protejate de contaminarea cu mediul infestat (politic, economic, cultural) din celălalt sistem. În numele acestei datorii, sublimată în esența luptei de clasă, se apelează la cea mai sfruntată imoralitate, la mistificarea adevărului și la proiectarea realităților de ordin politic, economic și cultural într-un foarte periculos, absurd și grotesc joc al „ucenicului vrăjitor”, care, după cum este

* Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei Române

¹ Sintagma definește confruntarea din 1947 până în 1991 între cele două blocuri militare (N.A.T.O. și Pactul de la Varșovia) reprezentând state cu ideologii și sisteme politice opuse. Primul efect al războiului rece a fost marele efort propagandistic, urmat de o sufocantă cursă a înarmărilor

² Expresia a fost impusă de Winston Churchill în urma discursului său din 5 martie 1946: „De la Stettin, la Marea Baltică, până la Trieste, la Marea Adriatică, o cortină de fier a coborât de-a curmezișul continentului”.

știut, declanșează forțe pe care nu le poate controla. De altfel, ele au condus, în mai puțin de un secol, la prăbușirea sistemului comunist în toate statele Europei.

1.1. Odată cu încetarea războiului, România va intra în etapa sa comunistă, de aproape cinci decenii. Impactul teoriei sferelor de influență din politica mondială și, ulterior, efectele războiului rece au fost hotărâtoare. România se află sub autoritatea U.R.S.S. (întâlnirea de la Yalta), iar consecințele apar imediat ce este proclamată pacea. Sub pretextul democratizării societății, țara noastră este restructurată din temelii, iar tranziția de la capitalism la „dictatura proletariatului” are loc în numai trei ani. Cele mai importante evenimente consumate în primii ani de după 1944, ilustrează foarte veridic marasmul pe care îl trăia societatea românească. Universitățile, care aveau sarcina de a forma noile generații, fuseseră literalmente depopulate de cadrele cele mai valoroase. În schimb, deși sună macabru, temnițele deveniseră din ce în ce mai elitiste. În domeniul vieții publice, unii se temeau de trecut, cei mai mulți de viitorul lor. Schimbarea de regim intervenită la 30 Decembrie 1947, abolirea Constituției și Decretul 218/1949, prin care se înființa Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, instituție a cenzurii, subordonată Consiliului de Miniștri, aveau să restrângă drastic dreptul la libera exprimare, reducând la muțenie pe cei mai combativi dintre ziariști. Pe acest fundal, propaganda comunistă anunță mari transformări de mentalitate și odată cu ele apariția „omului nou”, croit după modelul sovietic. Ziariștilor li se rezervă statutul de activiști politici, iar în planul culturii se declanșează criza care va netezi calea spre proletcultism.

În următoarele decenii fenomenul s-a adâncit, însă, în totalitate, perioada de aproape o jumătate de secol de comunism românesc cunoaște etape distincte, unele de mari constrângeri ideologice, altele de relativă relaxare, contextul politic fiind mereu determinant și dominant³.

2. Studiul de față se oprește asupra unor campanii de presă desfășurate în România anilor 1949 și 1950, interval ce ilustrează obediența conducătorilor români și a presei față de internaționalismul sovietic și, totodată, stadiu gradual al implementării metodelor de sovietizare a țării noastre, care își pune la dispoziția marelui aliat de la răsărit aparatul propagandistic în confruntarea tot mai deschisă dintre capitalism și comunism. Fenomenul a fost însoțit de adeziunea unei restrânse însă semnificative categorii de intelectuali (ziariști, scriitori, oameni de cultură) la politica P. M. R., devenit forța conducătoare din România.

Dependenți în totalitate de Moscova, factorii de decizie ai momentului se transformă în simpli executanți ai politicii dictate de U. R. S. S. La originea acestor principii se află lupta de clasă, cu arma ei, cea mai redutabilă, ura între categoriile sociale, iar cultural, prin deziderate extreme, precum realismul socialist, dar și eradicarea analfabetismului.

³ Lucian Chișu, *Perioada 1945–1965 în cultura română*, în *Literatura în epoca totalitarismului* (coord. Lucian Chișu, Laurențiu Hanganu), Editura Printech, București, 2008, pp. 302–314.

2.1. Pe fundalul disputei dintre cele două sisteme politice, în anii 1949-1950, sentimentul legitim al apartenenței noastre la spațiul european devine superfluu. Identitatea și independența națională aproape că dispar, toate deciziile importante fiind luate din alt centru de comandă. Anexată Uniunii Sovietice, politica românească se rezumă la a-și juca „rolul” stabilit din spectacolul celor doi mari protagoniști.

Spectrul războiului se profilează sub forma unei iminente curse a înarmărilor și ocupă prima poziție în cronologia evenimentelor. Aceleași temeri erau împărtășite și de partea cealaltă, faptul conducând la acuzația reciprocă a preparativelor de război⁴. Constituirea Tratatului Atlanticului de Nord agită Uniunea Sovietică. Replica ei va constă în ample campanii de presă desfășurate prin intermediul Cominformului⁵. Subiectul campaniilor era unul profund emoțional. Se avea în vedere că umanitatea din întreaga Europă cunoscuse consecințele devastatoare ale războiului. Milioane de oameni își pierduseră viața, iar fabrici, uzine și chiar orașe întregi fuseseră distruse. Acest coșmar bântuia populația Europei, ținând în stare de veghe marile conștiințe umane. Între cei mai activi din Europa occidentală se numărau oamenii de cultură și artă. Inițiativa de a se organiza la Paris, între 20-25 aprilie 1949, primul *Congres Mondial al Partizanilor Păcii*, aparține, la prima vedere, unor oameni de știință, unor literați, artiști și politicieni francezi și englezi de orientare antifascistă de stânga. Între inițiatori figurează celebrul fizician-atomist Frédéric Joliot-Curie⁶. Dar, ceea ce se cheamă *lobby*-ul făcut acțiunii și suportul logistic sunt furnizate de sovietici. În toamna anului 1948⁷ are loc *Congresul de la Wrocław*, unde, la propunerea delegației din R. D. G. se instituie *Comitete Naționale pentru Apărarea Păcii*, urmând a se convoca (în toate țările blocului comunist) *Congrese* ale celor ce muncesc în câmpul culturii și artei.

2.2. Campania de presă din țara noastră se desfășoară pe linia acestor propuneri și hotărâri. Intelectualii din R. P. R. pregătesc *Congresul de la București* în zilele de 29–31 martie 1949, care, la rândul lui, va delega participanți la *Congresul Partizanilor Păcii*. În scurtul interval, în presa din România își face apariția un autentic „front” de luptă ideologică constituit din intelectuali, dar și din „lucrătorii manuali”, uniți, cu toții, pentru apărarea păcii. Așa cum este redat în

⁴ În replică la preparativele ce conturau apariția N.A.T.O. și pentru a le contrabalansa, U.R.S.S. și țările aliate ei au format *Pactul de la Varșovia* (1955-1991). Amănunte pe www.clr.ro (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (N.A.T.O.) -și www.istorie.scienceline.ro sau www.Nato.int.

⁵ Cominform (Biroul Comunist de Informații) a fost prima autoritate a mișcării internaționaliste comuniste de la dizolvarea Cominternului, devenind noul instrument al politicii externe sovietice și al stalinismului. La întrunirile Cominformului au participat și partidele comuniste francez și italian, reprezentând țări care nu aparțineau lagărului socialist. Acestora le-a revenit sarcina de a împiedica punerea în aplicare a Planurilor Marshall și Truman. Cominformul a coordonat acțiunile partidelor comuniste în temeiul direcției sovietice și a confirmat noile realități, în special, crearea Blocului comunist de Est. Singurele întâlniri ale Cominformului au avut loc în Polonia (1947), România (1948) și Ungaria (1949).

⁶ Laureat al Premiului Nobel în 1935 împreună cu soția sa, Irène Curie, fizician și chimist, Joliot-Curie era membru al Partidului Comunist Francez din 1942 și colaborase la lupta contra ocupantului hitlerist.

⁷ Pavel Țugui, *G. Călinescu despre Rabelais*, în „Cultura”, nr. 65/ 2009/(259), martie-aprilie.

presă, el nu este propriu-zis un eveniment, ci are amploarea unui proces, a unei campanii.

Într-o primă etapă, înainte de congres, presa centrală difuzează *Apelul* lansat de *Comitetul de inițiativă*, preluat în majoritatea ziarelor și revistelor timpului⁸. Termenii redactării indică deopotrivă pe inspirator și forța, am spune gravitațională, pe care acesta o exercită: „*Apelul* ...constată că R. P. R., datorită eliberării noastre de glorioasa Armată Sovietică, datorită luptei duse de clasa muncitoare în frunte cu Partidul său, este țara poporului muncitor, este prietena și aliata U.R.S.S., este una din țările de democrație populară, care, grupate în jurul Patriei Socialismului, formează lagărul păcii și democrației. (...) Ei vor confirma încă o dată că adevăratul intelectual este alături de toți ceilalți oameni ai muncii și că luptă împotriva războiului imperialist, căci, după cum constată *Comitetul de inițiativă*, s-a dărâmat zidul nefiresc pe care burghezia îl ridicase în mod artificial între cărturari și oamenii muncii manuale”. În pofida faptului că majoritatea covârșitoare a celor peste 150 de publicații încă active îl redă cu o fidelitate remarcabilă, marele eveniment este creat și contextualizat artificial, fără resorbția datelor lui în tratatele de istorie⁹, unde acestea sunt absente, dar care abundă în presa timpului. Ele sunt prezente în paginile publicațiilor centrale, începând cu *Scânteia* și continuând cu *România liberă*, *Națiunea*, *Universul*, *Flacăra*, *Contemporanul*, *Urzica*, sau al celor din provincie, așa numitele ziare regionale (*Lupta Ardealului*, *Lupta Moldovei*, *Luptătorul Bănățean* ș. a.).

Informațiile sunt prisositoare. *Universul*¹⁰ redă componența *Comitetului de inițiativă*, din care fac parte, printre alții: Maria Banuș, Geo Bogza, Mihai Beniuc, Paul Cornea, Iosif Chișinevschi, Constanța Crăciun, Petre Dragoș, Barbu Lăzăreanu, Ion Livescu, Ion Pas, Emil Petrovici, D. Popescu Doreanu, Leonte Răutu, Mihai Roller, Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu, Traian Șelmaru, Ion Vitner. Aceștia trimit o telegramă¹¹ *Comitetului internațional de legătură din Paris*. Campania este însoțită copios și de articole semnate de personalități, dezvăluind o atitudine mereu părținitoare și maniheistă. Evocând apropiatul *Congres*, G. Călinescu îl salută în termenii de referință ai războiului rece: „În Uniunea Sovietică s-a construit în cursul anului 1948 o casă nouă la fiecare cinci minute, pentru colhoznicii demobilizați, invalizii de război și pentru familiile celor morți pentru patrie”¹². Ștefan Druiă scrie

⁸ *Analele Româno-Sovietice* (nr. 15, 1949) consemnează *Apelul* Comitetului de Inițiativă al *Congresului Intelectualilor din R. P. R. pentru pace și cultură*, oferind amănunte despre conferințele din cadrul acestuia; „*Universul*” (an 66, nr. 52, 1, 4 martie); „*Revue Roumaine*”, nr.1, ianuarie-martie (30 martie); *Luptătorul bănățean* (nr. 1340, 20 mart. 1949).

⁹ De pildă, tratatul *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, ed. a II-a, revăzută și adăugită, București, 2007, coordonat de Dinu Giurescu, nu consemnează în niciun chip aceste date.

¹⁰ „*Universul*” (an 66, nr. 72, p. 1, 2, 3 febr. 1949).

¹¹ „...trimitem salutul nostru fierbinte participanților la ședința (...) Cu această ocazie ne exprimăm dorința ca domnii Al. Fadeev, P. Feodoseev, Paul Robeson, Haward Fast, Albert Kahn, Pablo Neruda, Louis Aragon, d-na Irène Joliot Curie, d-nii Gabriel Dembowski și Boreisza să accepte călduroasa noastră invitație la Congres” („*Universul*”, 3 febr. 1949, p.1). „*Lupta Moldovei*”, (nr. 832, 29 mart. 1949) dedică un grupaj *Intelectualilor R. P. R. care luptă pentru pace și cultură*. Congresul este salutat de oamenii muncii din fabrici și sate.

¹² G. Călinescu, *Războiul moral pentru pace*, în „*Națiunea*”, III, nr. 858. p. 1, din 6 febr. 1949.

că, în timp ce în Franța, Ministerul Instrucțiunii Publice reduce drepturile artiștilor „în folosul înarmărilor”, cu totul diferit se prezintă „condiția materială și morală a artistului și omului de artă în Uniune Sovietică și în țările de democrație populară”¹³. Petru Dumitriu se racordează și el momentului: „Din uzinele sovietice din care au ieșit armatele nesfârșite de tancuri, ies acum valuri de tractoare. (...) În această parte a lumii, din metalul ucigător, care le place atâta domnilor din Apus, se face oțelul tractoarelor și plugurilor. Acesta e lucrul pe care nu-l pot îndura ei. Dar acesta e și semnul certitudinii noastre în victoria păcii”¹⁴

Pe 30 martie 1949 are loc ședința festivă a *Congresului intelectualilor din R. P. R.*, deschis la Ateneul român. Presa redă, *in extenso*, *Programul* și evenimentele primei zile, componența delegațiilor, participarea membrilor guvernului la festivități, discursurile. În cuvântul său de deschidere, Mihail Sadoveanu se arată în acord secret cu natura, dar nu uită să-și facă datoria față de marele prieten de la răsărit: „...Primăvara întârziată a acestui an simbolizează primăvara umanității nouă pe care o dorim fierbinte cu toții. Întârzie, totuși va veni. În timpul acestui Congres vor înflori pe plaiurile noastre primele flori ale anului 1948: vi le închinăm cu inimă curată și cu nădejde în biruința lucrării oneste pentru care ne adunăm. Împreună cu dvs. toți, adresez, la deschiderea Congresului nostru, un salut omagial biruitorului de ieri împotriva fascismului, campionului păcii, lui Stalin”¹⁵

În etapa următoare, prilejuită de finalul lucrărilor, se bucură de atenție *Telegrama* adresată de participanți generalisimului Stalin și *Rezoluția*, care „sprijină cu căldură inițiativa convocării *Congresului mondial al partizanilor păcii*, la care anunță participarea activă a oamenilor muncii din R. P. R. și exprimă hotărârea lor de a nu precupeți nici un efort în cadrul uriașei ofensive a păcii, dusă de popoarele lumii în frunte cu invincibila Uniune Sovietică împotriva planurilor războinice ale imperialiștilor”. Tot aici este reprodusă *Moțiunea* adresată *Comitetului de organizare al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii-Paris*, în care se arată că „oamenii muncii manuale și intelectuale din Republica Populară Română vor ca civilizația milenară a omenirii să nu fie distrusă de război; vor ca libertatea și independența noastră națională, obținută datorită victoriilor Armatei Sovietice eliberatoare, să nu fie amenințate de planurile imperialiste de dominație mondială ale trusturilor fără patrie”. De asemenea, apar, redată ori rezumate, intervențiile delegaților străini, precum și cuvântul de închidere rostit de Leonte Răutu, mult mai incisiv, mai partinic. Textul, de o mare amplitudine oratorică, e condimentat din plin cu sare pusă pe rănile capitalismului, dar spațiul nu ne permite să-l reproducem integral: „Cine sunt aceia care se încumetă să critice cultura noastră? Ce pot ei să ne spună ? O «realizare» tipică a lumii imperialiste în materie de cultură este așa-zisul «basic-english», engleza de bază... Exponenții culturii imperialiste consideră că limba contemporană este prea bogată în noțiuni. De aceea a fost inventat «basic-english-ul» care reduce vocabularul omului contemporan la

¹³ Al. Dimitriu-Păușești, *Intelectualii progresiști apără pacea*, în „Universul”, An 66, nr. 29, p. 1.

¹⁴ Petru Dumitriu, *Din obuze, tractoare și pluguri*, în „Flacăra”, nr.20 (21 mai 1949), p. 1, 3.

¹⁵ „Universul”, An 66, nr. 74, p. 1.

800 de cuvinte. Diversele opere literare se traduc în această limbă abreviată, născocită de slujitorii culturali ai imperialismului. Închipuiți-vă pe Withman și Shelley, pe Tolstoi, Shakespeare, traduși în «basic-english»!. Și acești troglodiți ai secolului al XX-lea, care doresc să reducă omenirea la nivelul spiritual al pitecantropului, îndrăznesc să-și ridice vocea împotriva culturii noastre, a culturii altor țări de democrație populară, a marii culturi socialiste a statului Sovietic”.

2.3. La scurt timp, când ecurile evenimentului¹⁶ încă mai stăruiau, este declanșată o a doua campanie cu prilejul lucrărilor *Congresului Partizanilor Păcii* de la Paris și Praga. Între 19 și 29 aprilie, data plecării și înapoierii delegațiilor române, în frunte cu „Scânteia”, presa informează zilnic asupra desfășurării marelui eveniment: „Între 20 și 23 aprilie 1949 la Paris, în Salle Pleyel, va avea loc Congresul Mondial al Partizanilor Păcii, la care își vor da adeziunea, printre alții, Picasso, soții Curie, Aragon”. Din partea României urma să participe o delegație de intelectuali, condusă de Emil Petrovici (rectorul Universității din Cluj), cel mai reprezentativ membru al ei fiind M. Sadoveanu¹⁷. Deoarece unele state și unii reprezentanți ai țărilor afiliate blocului sovietic nu primesc viză de intrare în Franța, cei 225 de delegați din 14 țări sunt nevoiți să organizeze la Praga¹⁸ o

¹⁶ Redăm câteva dintre titluri: Marin Dima, *Oamenii muncii de la orașe și sate continuă să trimită adeziunea lor la lupta pentru pace și pentru convocarea Congresului Mondial al Partizanilor Păcii; Entuziaste mișcări de solidaritate de la Botoșani până la locuitorii comunei Priboi (județul Dâmbovița)* în *Universul* (an 66, nr. 77, p. 1, 2, 2 april. 1949); *Cuvântul de deschidere* al lui M. Sadoveanu, *Cuvântul de închidere* al lui Leonte Răutu, *Raportul integral* (câteva pagini de ziar!) al secretarului C. C. al P. M. R., Iosif Chișinevschi, în *Flacăra* (nr.-ele 13 și 14 (65 – 66) 30 mart. 1949); *Dezvoltarea culturii în R. P. R. – contribuție de seamă la opera de apărare a păcii*; în „Lupta Ardealului” (nr. 804, 4 april. 1949) și *Oamenii Culturii din R. P. R. apără Pacea*, în *Supliment* (nr. 20); *Cuvântul de deschidere* a Congresului rostit de acad. M. Sadoveanu, „saluturile” invitațiilor din străinătate, *Telegrama* adresată generalistului I. V. Stalin de *Congresul intelectualilor din R. P. R.*: „Popoarele lumii, cărora experiența istorică le-a arătat puterea previziunii științifice stalinene, știu că dacă așa a spus Stalin – așa va fi! Suntem hotărâți să nu ne cruțăm puterile pentru a contribui în mod activ la acest eșec al dușmanilor păcii și ai culturii, la victoria forțelor păcii, progresului și socialismului. Trăiască lagărul forțelor democratice antiimperialiste, în frunte cu Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice! Trăiască marele învățător al omenirii înaintate – Iosif Vissarionovici Stalin !” Întregul număr dublu vizează marele eveniment: Vera Călin, *Editurile și lupta împotriva războiului* (p.5). Sub titlul *Lupta pentru pace și rolul intelectualilor* se publică *Raportul prezentat Congresului* (p.7), *Imperialismul, dușman de moarte al păcii, culturii și independenței naționale și prieteniei* de Zaharia Stancu (p.10), toate în „Contemporanul” (număr dublu 130-131, 6 april. 1949).

¹⁷ „Luptătorului Bănățean” (nr.1374, 22 april. 1949) anunță deschiderea *Congresului Mondial al Partizanilor Păcii* precum și constituirea unui *Consiliu de Pace Permanent* pentru popoarele democratice din lume, iar în nr.-ele următoare 1378 din 28. 04. 1949 publică textul cuvântării lui M. Sadoveanu la Congres.

¹⁸ Deschiderea Congresului Mondial al Păcii la Paris în „Universul” (an 66, nr.93, p 1, 21 april. 1949): 1784 de delegați vor afirma la Paris hotărârea popoarelor de a apăra pacea; Cuvântul de deschidere rostit de marele savant Joliot Curie; 360 de delegați nu pot participa la Congres din cauza refuzului guvernului francez de a le acorda viza; Secțiunea din Praga a Congresului Mondial al Partizanilor Păcii (la care participă delegațiile care nu au primit viza statului francez); Și Lupta Moldovei (nr. 851) semnaleză evenimentul: Congresul Mondial al Partizanilor a fost deschis la Paris de J. Curie iar după o săptămână, la închidere, este reprodus Manifestul participanților. „Contemporanul”,

secțiune paralelă cu manifestările de la Paris. Boicotați de către autoritățile franceze, ei vor înainta și un protest adresat acestora: „Prin această acțiune guvernul francez s-a situat în rândul dușmanilor păcii, a trădat tradițiile de pace ale poporului francez și a demască adevăratele scopuri ale imperialiștilor”. Ion Marin Sadoveanu semnează textul *Scutul păcii*¹⁹, în care relatează cele mai semnificative momente ale *Congresului Partizanilor Păcii*, de la Paris. Dorința apărării păcii de către U.R.S.S., prin lupta de masă, și respingerea, ca voce populară, a „șantajului” imperialiștilor americani și englezi face obiectul articolelor publicate în serial de *Scânteia* (20-29 aprilie). Tot *Scânteia* reproduce discursurile scriitorului A. Fadeev, șeful delegației sovietice la Paris, alocuțiunile rostite de Eugénie Cotton, conducătoarea Federației Democrate Internaționale a Femeilor, Lombardo Toledano, președintele Confederației Generale a Muncii din America Latină, salutul congresiștilor parizieni adresat tovarășilor secțiunii din Praga. În capitala cehă, congresiștii au apreciat rapoartele rostite la Paris de Joliot Curie și Pietro Nenni (secretar general al Partidului Socialist Italian, laureat al Premiului Stalin pentru Pace în 1951). E. Petrovici ține un *speech* în numele muncitorimii manuale și intelectuale din R. P. R., iar Sadoveanu adresează un mesaj conclusiv: „Numai câțiva seniori ai finanței au interes să mențină ura între popoare și războiul în omenire”. Parafrazând celebra lozincă internaționalistă, scriitorul pacifist aduce în Congres și chemarea R. P. R. – *Oameni ai păcii din toate țările, uniți-vă!*” Victor Eftimiu semnează poezia *În freamătul de pace*, dedicată *Congresului de la Paris*²⁰ Marin Dima reia pasaje din intervențiile participanților pe care apoi le comentează cu înflăcărare: „Cuvintele lui Fadeev au făcut ocolul pământului, luminând și mai bine sutele de milioane de partizani ai păcii, întărindu-i în hotărârea lor de a reduce la neputință pe patronii lui Vogt și Fuler (primul autor al cărții *Calea spre salvare*, al doilea general britanic, autor al cărții *Influența armamentului în istoria omenirii*)”. Sub titlul *Popoarele lumii vor ști să dea răspunsul cuvenit celor care încearcă să arunce omenirea într-un nou război*, sunt redată aspecte diverse de la Paris și Praga, locurile desfășurării Congresului. Între acestea se numără și

nr. 134, (29 april. 1949), p.1, 7. publică Manifestul Congresului Mondial al Partizanilor Păcii adresat popoarelor lumii. Asupra Congresului Mondial al Partizanilor Păcii de la Paris și Praga stăruie și *Carnetul agitatorului* (nr. 53, mai 1949), publicație a C. C. al P. M. R. În *Carnetul agitatorului* se vorbește despre o nouă lovitură dată ațâțătorilor de război, imperialiștii anglo-americani. Relatările vor continua în nr. 58 (din sept. 1949), cu *Apelul Comitetului Permanent al Congresului*, în vederea organizării la 2 octombrie a Zilei Internaționale a Păcii și *Apelul Consiliului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.*, pentru pregătirea zilei respective. Din cuvântările rostite la Congresul Partizanilor sunt redată discursul lui M. Sadoveanu și conferința din U. R. S. S. a lui C.I. Parhon. În „Universul”, An 66, nr. 101 (3 mai 1949) în continuarea ecourilor Congresului partizanilor păcii, Al. Graur arată Cu ce ne-am întors de la Praga. În *Contemporanul*, nr. 137 (20 mai 1949), războiului rece i se rezervă un spațiu privilegiat; „Revue Roumaine”, nr. 2, (iunie 1949) se dedică Manifestului Congresului Mondial al Partizanilor Păcii și discursului lui M. Sadoveanu de la Paris – *Partisans de la Paix de tous les pays, unissez-vous!*, plus cel al lui E. Petrovici de la Praga.

¹⁹ „Universul”, (An 66, nr. 94, 22 april. 1949). p 1, 2.

²⁰ *idem* (An 66, nr. 95 23 april. 1949), p.1.

Discursul conducătorului delegației din R. P. R la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii, Mihail Sadoveanu²¹ care dedică ample pagini lucrărilor *Congresului de la Paris*. Se reproduce *Discursul* academicianului prof. Emil Petrovici la secțiunea de la Praga a *Congresului Mondial al Partizanilor Păcii*, care se încheie în termenii următori: „Trăiască nebiruita campioană a păcii și progresului, Uniunea Sovietică și marele Stalin”²². La 30 aprilie, sub genericul *La Paris oamenii s-au înțeles într-o singură limbă: limba păcii*, ziarul *Universul* recapitulează evenimentele, de această dată prin intermediul unor interviuri luate participanților români: acad. Petre Constantinescu-Iași, acad. Șt. Milcu, ministrul Florica Mezincescu.

4. După prezentarea sumară de mai sus, câteva concluzii se detașează.

4.1. Campaniile de presă sunt instrumentate mai ales în publicațiile cu răspândire la scară națională, regăsindu-se, preluate din presa centrală, în toate ziarele și revistele timpului, dar în proporții diferite și, în orice caz, mai scăzute. Atitudinile tuturor celor implicați în eveniment relevă în toate cazurile o concepție de tip dualist, conform căreia lucrurile au fost considerate în mod absolut bune sau rele. Adevărurile sunt prezentate doar parțial, având fie o dominantă resentimentară, fie purtând amprenta opțiunii asumate politic.

În pofida imensului aport de informații, necesitatea ca ele să fie interpretate și prezentate *sine ira et studio* a rămas un deziderat.

4.2. Participarea presei din țara noastră la această confruntare este mai degrabă aceea a unui executant conștiințios, plin de zel. „Exercițiul de democrație” a avut în rândurile maselor efectul scontat, impunând totodată imaginea U. R. .S. .S. ca „țara cu democrația cea mai avansată din lume”. Toate contribuțiile sunt adevărate ofrande aduse rolului pe care îl deține Uniunea Sovietică. „Tematica” este inspirată de Moscova și reconvertită în agenda presei românești. Implicarea Cominformului, ca instrument ideologic ce va înlocui Cominternul, se întrevede în cele mai multe dintre opiniile intelectualilor de stânga de pe mapamond. Acesta sunt larg răspândite, ecoul lor prelungindu-se, de obicei, din presa sovietică în presa din țara noastră. Efectele s-au răsfrânt numai în plan intern, fiindcă slaba reprezentare a sistemului mass-media nu permitea celor două tabere să își transmită mesajele peste „cortina de fier” impenetrabilă situațiilor de comunicare. În țările lagărului socialist, realitățile europene sunt prezentate exclusiv filtrat de aparatul ideologic și de propagandă, care alege din realitățile mediului advers numai ceea ce convine propriei strategii argumentative.

4.3. Cum era de așteptat, după 1989 fenomenul comunist a devenit subiect prioritar în numeroase examinări, efectuate din varii perspective. Întregul eșafodaj social, consolidat într-un interval de aproape cinci decenii, susținut de la bază până în vârf de o deasă și complicată armătură politică a fost supus unei atente și minuțioase analize. Pornind de la morală, mentalități și societate, nu a fost ocolită niciuna dintre zonele tematice relevante ale tabloului instaurării comunismului românesc.

²¹ *idem* (An 66, nr. 96, 26 april. 1949), p. 3.

²² *idem* (An 66, nr. 97, 27 april. 1949), p. 1.

Dacă rezultatele unor cercetări de acest tip confirmă credința că „viitorul e plin de trecut”, nu este mai puțin adevărat că tot ele îndreptățesc permanenta cunoaștere și adâncire a trecutului.

Abstract

In the years immediately following the second World War, Europe divided into two economic, social and political systems. Romania is placed under the Soviet Union's area of influence, and by its side it participates to the vast economical and political confrontation between the two systems. Starting with 1949, the publications in our country are being enslaved by the party propaganda, the authoritarian (communist) model shading its influence over the freedom of speech, broken by the iron hand of the political leadership. The Romanian press drastically narrows the area of manifestation and propagandistically radicalizes itself. The author presents some of the „campaigns” of this short period, in which the „themes” of the communism's superiority over the capitalism, of the proletarian internationalism over the idea of a nation or of the social realism over the decadent cosmopolitanism take the nonsensical shapes of the class struggle. All these are illustrative for the entire press, training numerous artists, of all specialisations, from the ones representing party press („The Spark”, „The Free Romania”), to the cultural press („The Romanian Life”, „The Contemporary”), educational press („The Education Gazette”) and even humoristic press („The Nettle”).

Keywords: *The Soviet Union, Europe, Romania, ideology, communism, press.*